

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Miren Mendarte Kasares

*Errenteria,
Gipuzkoa
(1929)*

Aurkibidea

Biografia

Herriko erdigunean, kale zaharrenetako batean, Santxo-Enea kaleko 19an jaio zen Miren eta kale horretan bizi izan da beti. Aita Errenteriakoa zuen, bera jaio zen etxekoa bertakoa, eta ama, berriz, Altzako Kasanao baserrikoa. Bere aitona Saturnino Elorriokoak erosi zuen hiru solairu zituen etxea eta etxepean janari-denda haundi bat jarri zuen, "Mendartetarrena" bezala ezagutzen zena. Etxepean zuten denda hartan egiten zuen lan Mirenen aitak familiako beste batzuekin batera. Aita abertzalea zen, batzokiko arduraduna; 36ko gerran gudaria izan zen eta fusilatu egin zuten. Mojen eskolan ibili zen Miren, "Hijas de la cruz" izenekoan. Etxean garrantzia handia ematen zioten ikasteari eta Mirenek Batxilergoa egin behar zuela erabaki zuten. Ikasketak bukatzean irakasle bezala aritu zen, eskola partikularrak ematen. Gero dendan aritu zen bizpahiru urtez, Pako Etxebeste errenteriarrekin ezkondu zen arte. Ezkondu eta etxeko lanetan jardun zuen. Bazuen nahikoa lan hamar seme-alaba izan baitzituzten. Senarrak drogeria zuen eta ahal zuenean lagundu egiten zion Mirenek. 1975 urte inguruan itxi zen Mendartetarren janari-denda.

Zintak

ERR-003

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Zabala, Edurne
- **Data:** 2010-02-24
- **Iraupena:** 164 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia

Pasarteak

1. Familiaren historia: Saturnino aitona

- **Erref:** ERR-003/002
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:01:41. **Bukatu:** 00:04:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

<p>Aita Errenteriakoa. Ama Altzakoa zen, Casanao baserrikoa. Casares etxean zuen jatorria. Saturnino aitona Elorriakoa zen, baina itsasgizona; alargundua zen, amona oiartzuarrarekin ezkondu zenean. Janari denda jarri zuten. Orain zazpi denda daude han (Santxoenea kalean). Ama etxera ezkondu zen.</p>

2. Dendan saltzen zutena

- **Erref:** ERR-003/003
- **Iraupena:** 0:04:08. **Hasi:** 00:04:15. **Bukatu:** 00:08:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

<p>Dendan zer saltzen zuten. "Ultramarinos" deitzen zioten, itsasontziz ekartzen zituztelako kakaoa eta kafea. Babarrunak eta garbantzuk nondik ekartzen zituzten, zakuetan. Paperezko zorroak. Azukrea. Olíoa. Eztia. Moskatela. Loidi ardo gozoa. "Ttotta".</p>

3. Aita dendan; kafea eta pastelak

- **Erref:** ERR-003/004
- **Iraupena:** 0:04:02. **Hasi:** 00:08:23. **Bukatu:** 00:12:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

<p>Aitak dendan egin zuen lana beti. Oso ezaguna zen denda. Kafea erretzen zuten, kaldera batean. Pastelak egiten zituzten, eguneko esnearekin. 8 senide. Baraurik meza nagusira, eta gero pastelak jatera. Zorretan zegoen laguna. Kafea opari.</p>

4. Denda ondoko jangela

- **Erref:** ERR-003/005
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:12:25. **Bukatu:** 00:14:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroztera
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

<p>Jangela dendaren ondoan zegoen. 14 ziren denera; neskameek sukaldean eta beraiek jangelan. Baserritarrak Altzatic eta Hondarribitik, tratuarekin. Larunbata, feria eguna.</p>

5. Egunkariak eta bertsopaperak

- **Erref:** ERR-003/006
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:14:58. **Bukatu:** 00:16:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Aisia » Kultura » Bertsolaritza

Laburpena:

<p>Gerra aurretik, egunkariak saltzen iskanbila ateratzen zuten. Bertsopaperak. Titiriteroak.</p>

6. Santxoenea kalea nolakoa zen

- **Erref:** ERR-003/007
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 00:16:27. **Bukatu:** 00:19:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak

Laburpena:

Santxoenea kalea jaio eta bizi da. Kale xumea da. Sotoak, sagardotegia, Paraiso taberna. Zapata konpontzailea. Albaiteroa, Jauregitarren denda. Gasparren ardandegia. Zahagiak. Jendea aulkietan eserita, kolean.

7. Asto-tokia eta azoka

- **Erref:** ERR-003/008
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:19:40. **Bukatu:** 00:21:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

<p>Astotokia non zegoen. Azoka Foruen plazaren erdian zegoen. Arrain saltzaileak, kalean bertan, eta baserritarak. Zer saltzen zuten.</p>

8. Olibet galletak saltzen

- **Erref:** ERR-003/009
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:21:19. **Bukatu:** 00:24:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

<p>Olibet galletak saltzen zituzten dendan. Bakarrak ziren Erreterian. Francotarrak ere joaten ziren erostera. Maria galleta. Erreak eta puskatuak aparte saltzen zituzten fabrikan. "Txikitiloak". Gotzainaren anekdota.</p>

9. Umetako jolasak kalean eta errekan

- **Erref:** ERR-003/010
- **Iraupena:** 0:03:35. **Hasi:** 00:24:13. **Bukatu:** 00:27:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Umetako jolasak. Txingoak. Arkume hezurak. "Tocapies". Kanikak. Gabierrota. Errekako jolasak, udan. Baratzeak. Bainujantzirik ez. Neskak igeri ez. Don Roberto parrokoa, gerra ondoan. Kongregazioak.</p>

10. Frantsesa ikastera Frantziara

- **Erref:** ERR-003/011
- **Iraupena:** 0:03:47. **Hasi:** 00:27:48. **Bukatu:** 00:31:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

<p>Aitona oso kultura zalea zen. Izebak eta lehengusuak interna joaten ziren Frantziara, ikastera. Gerra aurretik. Mugaren bestaldearekin harreman gehiago zegoen. Amonak ere hala ikasi zuen.</p>

11. Batxilergoa egin zuen

- **Erref:** ERR-003/012
- **Iraupena:** 0:03:59. **Hasi:** 00:31:35. **Bukatu:** 00:35:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Eskolan Errenteriako komentuan ibili zen 10 urte arte. Uniformearekin. Nistal ahizpekin ibili zen gero, "las canarias", eskola pribatuan batxilergoa ikasten. Azken bi urteak Donostian, Santa Teresan. Errenteriako hogeit bat neskak egin zuten batxilergoa.</p>

12. Lehenengo lanak, irakasle moduan

- **Erref:** ERR-003/013
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:35:34. **Bukatu:** 00:37:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk
- Aisia » Mendia eta hondartza » Hondartza
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

<p>Ikasten zebilela, udan josten. Hondartzara ere bai, Donostiara. Tranbia irekiak, "jardinerak". 17 urterekin lanean: klase partikularrak ematen, akademia batean eta gero etxeko dendan.</p>

13. Errenteria: Manchester txikia

- **Erref:** ERR-003/014
- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 00:37:19. **Bukatu:** 00:40:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debararren lantegiak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Aitak egiten zituen pastelak, eta aurretik aitonak. Asko bidaiatu zuen. Erreteriarri Manchester Txikia esaten zioten, industrialia zelako. Fabrikek etheen errenta ordaintzen zieten langile berriei. Bere izebak Altxatik joan ziren hala. Inmigrazioa. Fabrikak aipatzen ditu.

14. Fabriketako ordutegiak

- **Erref:** ERR-003/015
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:40:29. **Bukatu:** 00:41:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

Paper fabrika ez zuten ixten. Tutuak hamabietan jotzen zuen, ordu biak arte bazkaltzera. Langileen janzkera. Gerra ondoan tela erosteko ere arazoak.

15. Manifestazioak eta istiluak

- **Erref:** ERR-003/016
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:41:52. **Bukatu:** 00:43:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Lanbideak » Polizia
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Lantegietako arazoak: kooperatibako jakien prezioak zirela eta. Ogia zentimo bat igo zutenean, manifestazioa. Politika kontuak. Guardia Zibilak eta asaltokoak, porradunak. Zaldiekin etorri, eta istiluak.

16. Aita zinegotzi jeltzalea

- **Erref:** ERR-003/017
- **Iraupena:** 0:03:28. **Hasi:** 00:43:43. **Bukatu:** 00:47:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Aita zinegotzia zen, jeltzalea, gerra hasi zenean. Lizarrako bilkura. 100.000 pezetako isuna. Aitak karlista bati lagundu zion eta mojak izan zituzten ezkutatuta etxean. Artxandan hil zuten aita.

17. Gerra hasi zenean, aita frontera

- **Erref:** ERR-003/018
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:47:11. **Bukatu:** 00:50:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera

Laburpena:

<p>Gerra hasi zenean, aita frontera eta ama etxera, zortzi seme-alabekin. Bergarara joan ziren, izebarengana. Izebak geratu ziren, bestela etxea hustuko zieten. Dena bahitu zieten, 27 etxebizitza.</p>

18. Aita zergatik joan zen frontera; amaren jarrera

- **Erref:** ERR-003/019
- **Iraupena:** 0:04:45. **Hasi:** 00:50:18. **Bukatu:** 00:55:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak

Laburpena:

<p>Aita batzokiko arduradunetakoa zen. Pilota-partidak, taberna eta pospolinen dantzak. Gazteak bakarrik ez uztearren joan zen frontera. Han hil zuten. Amak barkatu egin behar zela esaten zuen. Neskameak.</p>

19. Pospolinetako eta Gabonetako kantauak

- **Erref:** ERR-003/020
- **Iraupena:** 0:04:03. **Hasi:** 00:55:03. **Bukatu:** 00:59:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Pospolinen kantak eta dantzak. Ez ditu kantak gogoratzen. Etxean asko kantatzen zuten. Gabonetako kanta batzuk aipatzen ditu. Amona edadetua zen, baina oso buru ona zuen. Sehaska kantak.</p>

20. Dantza eta zinea

- **Erref:** ERR-003/022
- **Iraupena:** 0:03:36. **Hasi:** 00:59:46. **Bukatu:** 01:03:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

<p>Errenteriako dantza famatua zen inguruetan. Biteri kalean paseoan, mutilei begira. Igandetan denda irekia egoten zen, eta amak mojegana bidaltzen zuen, zazpiak arte. Handik korrika dantzara. Zinea. Dena bekatua.</p>

21. Dantza eta mutil kontuak

- **Erref:** ERR-003/023
- **Iraupena:** 0:03:52. **Hasi:** 01:03:22. **Bukatu:** 01:07:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Politika » Euskara eta politika
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

<p>Alamedara korrika, dantzara. Joakinek jotzen zuen musika. Dantza bidez ligatzen zen. Euskara debekatua zegoen. Ez daki euskaraz idazten. Senarra nola ezagutu zuen, Etxebeste drogeriakoa.</p>

22. Elizaren indarra eta debekuak

- **Erref:** ERR-003/024
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 01:07:14. **Bukatu:** 01:10:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

<p>Dena bekatua zen. Lantxa bat zuten, eta Madrilgo izebarekin joan ziren. Behin, bainatu ondoren, arroka atzean arropaz aldatu zen, eta gero pulpitutik esan zuten. Izeba erdi moja zen.</p>

23. Bikote harremanak tabua ziren

- **Erref:** ERR-003/025
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 01:10:10. **Bukatu:** 01:12:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Dena bekatua. Kongregaziotik botatzen zituzten batzuk. Sexua tabua zen. Pasadizoa: ahizpa ezkondu aurretik egin zen bazkarian lau txikienak ez ziren mahaian egon.</p>

24. 17 urterekin hasi, 22rekin ezkondu

- **Erref:** ERR-003/026
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 01:12:15. **Bukatu:** 01:13:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

<p>Neska laguntza egiten zen. Sotoan agurra. Iluntzerako etxean. 17 urterekin hasi eta 22 urterekin ezkondu ziren. 15 urtetatik elkarri begira. Parrokian ezkondu ziren.</p>

25. Ezkontzako soinekoa; jostun asko eta onak

- **Erref:** ERR-003/027
- **Iraupena:** 0:03:50. **Hasi:** 01:13:58. **Bukatu:** 01:17:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

<p>Soinekoa neurrira. Martija jostunak. Asko zeuden, eta oso jostun onak, Madril en ere famatuak. Nieves Fernandez. Soineko beltza.</p>

26. Ezkontzako orrazkera; ile apaindegia

- **Erref:** ERR-003/028
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 01:17:48. **Bukatu:** 01:20:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Orrazkerak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

<p>Orrazkera, ezkontza egunerako. Ile apaindegi asko zeuden. Gizaseme batzuk egunero joaten ziren bizarra egitera. Makilajea. Osaba apaizak ezkondu zituen.</p>

27. Bazkaria, Panierren; apaizei berorika

- **Erref:** ERR-003/030
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 01:20:11. **Bukatu:** 01:23:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Euskara » Tratamenduak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Euskara » Tratamenduak » Berorika
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

<p>Panier jatetxean egin zuten ezkontzako bazkaria. 26 entremes mota. Hiru apaiz gonbidatu zituzten, eta beraietako batek amonari zer esan zion. Apaizei berorika. Hika eta berorika gutxi, gehiena zuka.</p>

28. Indarpean erdaraz hitz egiten

- **Erref:** ERR-003/031
- **Iraupena:** 0:03:41. **Hasi:** 01:23:05. **Bukatu:** 01:26:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara

Laburpena:

<p>Etxean beti euskaraz, baina dendan erdaraz egin behar. Herrikoekin euskaraz, baina kanpokoekin ez. Kanpotar asko etorri zen, Galiziatik, Errioxatik, Nafarroatik. Familia askotan beldurrarengatik galdu zen euskara. Zapiaren zigorra, eskolan.</p>

29. Desfileak eta burlak, gerra garaian

- **Erref:** ERR-003/033
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 01:27:01. **Bukatu:** 01:30:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

<p>Herriak hartzen zituztenean, desfileak. Emakume batzuei ilea moztu zieten, tartean izebari. Isunak. Alkateak ematen zuen informea. Batzokia falangearen esku gelditu zen. 50eko hamarkada arte euskal dantzarik ez.</p>

30. Errazionamendurako errolda egiten

- **Erref:** ERR-003/034
- **Iraupena:** 0:04:27. **Hasi:** 01:30:07. **Bukatu:** 01:34:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

<p>Gose garaia. Errazionamenduko kartilak, hiru kategoriatan banatuta. "Abastos" jarri zuten hori kontrolatzeko. Janari dende jendearen erroldak egin behar izan zituzten; ahizpa eta biak ibili ziren etxez etxe. Askok ez zekiten sinatzen.</p>

31. Errazionamendua banatzen

- **Erref:** ERR-003/035
- **Iraupena:** 0:03:37. **Hasi:** 01:34:34. **Bukatu:** 01:38:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala

Laburpena:

<p>Bezero asko zituzten errazionamendua banatzeko. Familiak antolatzen zuten jeneroa. Azukrea eta olioak. Eroste eskubidea agintariak ematen zuten, baina erosi bezeroek. Kontrolak. Jendea goseak, laranjak lapurtzen. "Del tito" gaixotasuna eta biriketako gaitza.</p>

32. Arraina nahiko libre, haragia kontrolatuta

- **Erref:** ERR-003/036
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 01:38:11. **Bukatu:** 01:40:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

<p>Errazionamendu garaiko kontuak. Itsasoak salbatu zituen asko: arrain freskoak. Haragia kartilarekin ala isilka eros zitekeen. Balkoiak oilo betez ziren. Baratzetan ere hegaztiak, txerriak... zakurra jarri ezean, lapurretak. 48 kilo argaldu zen emakumearena.</p>

33. Estraperloa; janaria gordetzen

- **Erref:** ERR-003/037
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 01:40:41. **Bukatu:** 01:42:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

<p>Trenbidea estraperlorako erabili zen, Nafarroatik ogia-eta ekartzeko. Poliziatik ihesi ibiltzen ziren. Tranpa: kafea gordetzen zuten. Kontserba latak ere ezkutatu zituzten; gauero-gauero porruak jaten, nazkatuta.</p>

34. Etorkinengandik asko ikasi zuten

- **Erref:** ERR-003/039
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 01:42:08. **Bukatu:** 01:45:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

<p>Etorkinak. Kanpoko jendearekin arazorik ez zuten. Dendan telefonoa zuten, eta hara joaten ziren deiak hartzera; askotan etxeko giltza uzten zieten. Haiengandik ere asko ikasi zuten, gastronomia adibidez. Enpanadak.</p>

35. Dendan ordaintzeko dirurik ez askok

- **Erref:** ERR-003/040
- **Iraupena:** 0:03:43. **Hasi:** 01:45:15. **Bukatu:** 01:48:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Dendan, ordaintzeko dirurik ez askok. Tranpatxoak ere egiten zituzten batzuek. Ama batek ez zuen umeei emateko janik, eta zinera bidaltzen zituen entretenitzeko. Aza usaina, familia aberatsetan ere bai. Babarrunen anekdota.</p>

36. Emakumearen kaxuelarekin gizona soziedadera

- **Erref:** ERR-003/041
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 01:48:58. **Bukatu:** 01:50:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

- Aisia » Taberna giroa
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Emakumeak ez ziren tabernetan sartzen; terrazetan bai, egoten ziren udan. Elkarre gastronomikoak eta sagardotegiak gizonentzat bakarrik; emazteak preparatutako kaxuelatxoekin, hori bai.</p>

37. Dendako ordutegia; kontuak, eskuz

- **Erref:** ERR-003/042
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 01:50:26. **Bukatu:** 01:53:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

<p>Denda ez zuten gaueko hamarrak arte ixten. Bazkaltzeko etenaldia. Hamarretan gozodenda irekitzen zuten, bederatzietan janari denda. Arrosarioa. Kajoietan sartzen zuten dirua. Batuketak eskuz, paperean ala buruz. Txorizoa eskuz moztzen, makina Suitzatik ekarri arte. Kamara, izotzarekin; egunero berritu behar.</p>

38. Jakien kalitatea; errazionamenduko ogia

- **Erref:** ERR-003/043
- **Iraupena:** 0:04:00. **Hasi:** 01:53:06. **Bukatu:** 01:57:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

<p>Jakien kalitatea nola aldatu den. Esnea. Errazionamenduko ogia txarra zen. Kontserbak, olio... 1941-42an gose handiena. Txerrikiak. Urdaiazpikoak etxean ere prestatzen zituzten. Olibet gailetak.</p>

39. Olibet gailetak; lantegiak ixten

- **Erref:** ERR-003/044
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 01:57:06. **Bukatu:** 01:58:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debarrenen lantegiak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

<p>Olibet galletak. Fabrikak ixten ezagutu zituen. Burgosera joan zen Olibeteko gozogile frantsesa. Aldaketa garaia.</p>

Transkripzioa

- Baiñon oso famatua zen, e? Galletak oso onak egiten zituzten. Oso-oso. Kalidade bikaiña!
- Gero, zuk ezagutuko zenitun fabrika hoiek danak isten´e bai.
- A, klaro, klaro.
- Bere zea izan zuten bezela, bere sasoia ta bere garai ona ta...
- Ta gu, gaiñea, por ejemplo, fabrika... galleta Olibetekuak oso izagunak genittun. Hor pastelerua oso famatua gero Burgosea jun zen. Burgosen zegozten militarrek. Eta militarrek ereki zittuzten "fábricas de chorizos, de quesos, de galletas y de todo". Beak bazuten eskubidea daneako.
- Bere fabrikak?
- Bai. Eta hor zegoen [Saint...] pastelerua frantsesa, oso ona, eta hoi´re Burgosa uste dut jun zela. Hala usten dut, Burgosa.
- Oseake hor urte batzuk egon zian, guazen esatera hogeitahogei bost bat urte, ba, fabrika batzuk itxi, etxiak iten hasi, jendia kanpotik etorri...
- Aldakata haundiya.
- Aldaketa haundikuak.
- Bai, haundiya, bai.

40. Kooperatibak ireki zituztenean, denda itxi behar

- **Erref:** ERR-003/046
- **Iraupena:** 0:04:06. **Hasi:** 01:58:58. **Bukatu:** 02:03:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Ekonomia eta industria » Boom industrialak
- Ekonomia eta industria » Langileentzat zerbitzuak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

<p>1975 aldera itxi zuten denda, kooperatibak hasi zirenean. Francoren aginduz zabaldu zituzten, Luzuriagak eta paper lantegiak. Konpetentzia handiegia zen, langileak ez zirenek ere han erosten zutelako.</p>

Transkripzioa

- Milla bederatziehun ta hirurogeta hamabost...
- Bai, bai, holakon bat. Hirurogeta hamabost bat izango zan.
- Kooperatibak hasi... ze motibo izan zan istekoa. Hoi nahi nun pixka bat.
- Beira, inportanteena-inportanteena izan zen kooperatibana. Francok agindu zun langilleei laguntzeko kooperatibak jarri bihar zituztela milla biztanle baiñon gehio lan iten zuten fabriketan. Orduan, hasi zen Luzuriaga, papelera... eta hoiek denak kooperatibak jartzen. Orduan, zer gertatzen zen? kooperatiba zzenez, beak ez zuten irabazirikan izan behar, baizikan saldu bihar zuten kosta prezিয়uan. Gehi jartzen zioten kopuru txiki bat gastuantzako, argiya edo balantza hondatzen baldin bazan edo lokala garbitzeko. Eta halaz ere [gelditzen] zuten kopuru hortatikan diru pixka bat

sobratzen baldin bazen, obligaziyua zuten bertan diru hori [jartzeko].

- Inbertitzeko.
- Orduan, ze iten zuten? Oliyua baldin bazen zortzi pezetan litrua, esan dezagun, ba, irabazi horrekin jeisten zuten sei pezetara.
- Preziyua jeitsi.
- Ezin zenuten konpetentzia... ezin zenun... Baiñon hori ez zan txarrena, baizikan horren inguruan Luzuriagianian lan egiten ez zutenak ere bere koiñatatikan lortzen zuten kartilla, eta juten zian baldin bazian bezela Luzuriaganeko langilleak, erostea. Orduan, konpetentziya ez zen konpetentziya; zen desastre bat! Entenditzen duzu? Klaro.
- Bai, bai, bai.
- Zegatikan papelerakuak berdin. Papelerakuak papeleroak bakarrikan erosten bazuten, ez zen deus, baiñon lehengusiñak erosten zuten haien izenian! Hori gertatu zan.
- Eta hor ya klientiak horra jungo zian, pixkanaka-pixkanaka, toki hoietara.
- Klaro! kooperatibetara jun zian. Klaro, merkea zuten. Jenero berdiña ta erdi-preziyuan! Erdi-preziyuan edo askoz´e merkio.
- Ta sumatu zenuten bezero gero eta gutxio?
- Klaro! Nola ez? Espezializatu in bihar zendun. Zuk euki bihar zenittun, ba, mantekillak iñork... han ez zegoztenak. O ez dakit zer, o konserbak oso onak [hor ez zegon..] o edariyak oso onak han ez zegoztenak. Eta horrekin luzatu zen pixka bat negoziyua, baiño puntu bateaiño ezin zela mantendu. Zegatikan saiatu zian ere bai jartzia supermerkatu modura, zea, konjelatuakin eta mostradoria jendiak beak serbitzeko beak bere jenerua ta... Hoik danak in zittuzten saiakera hoiek guziyak. Halaz eta guztiz´e oso zailla zen. Zegatikan kooperatibatikan atera ta etortzen zian ta “¿A cómo tiene usted esto?”, “A seis pesetas”, “¡Uy! Acabo de comprar a cuatro”.
- Baiña pentsatzen det zuei bezela beste denda batzuei ere gauza bea.
- Askoi, askoi. Janari dendai.
- Denda gehio´re itxi zian hola?
- Janari dendai. Zenbat gelditzen dia gaur egunian Erretererian pixkanaka-pixkanaka? Gero supermerkatuak sortu dia.
- Bai. Oain daude ya Mamut eta hoiek, ya diala superfizie haundiyak.
- Dozenerdi bat denda gelditzen dia hemen: Monikana, erdiko kalian beste bat, han beste bat... sei bat. Ez da gehio. Oain kateakin oain. Klaro. Lehen hasi zian supermerkatuakin, gero hasi zian kate haundi hoiek...
- Bai, ta gero ta gutxigo.
- Oain, katiak, hoiek irabaziya bihar dute, bestela ez dia mantenduko. Biñon auskalo nola gobernatzen dian! Esaiezu esnea saltzen dutenei, baserritakoei. Haiei preziiyua jetsi-jetsi-jetsi-jetsi eta denak ezin biziyan. Eta irabaziya... oseake.

41. Ezkondurtean lanean; emakumeak fabriketan

- **Erref:** ERR-003/047
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 02:03:04. **Bukatu:** 02:05:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Urte gutxi egin zituen berak dendan lanean, ezkondu arte. Senarrak ere denda zuen, drogeria. Etxeko lanekin nahikoa lan zuen. Ez du gogoan emakumeei ezkondu ondoren lana egitea debekatzen zien legea. "Pavo Real" fabrika.</p>

Transkripzioa

- Zenbat urte in dituzu zuk dendan lanian?
- Gutxi. Zegatikan hamazazpikin bukatu nun Batxillerra eta gero urte pare batian [hemen...] hemeretzi arte, eta hogeita biyan ya ezkondu nitzan. Hiru-lau urte.
- A! Oseake ezkondu ta ya utzi in zenun dendako lana?
- A! Bai, bai, bai, bai.
- A! Hori ez nekien.
- Ezkondutakuan ya utzi egin nuen.
- Eta zuk erabaki zenun uztea edo...?
- Ez dakit nik erabaki nun o zeñek. Bai, nik erabakiko nun, zegatikan ya ezkontzeakuan nere senarrak ere denda zun. Laguntza bihar zunian beragana juten nitzan drogerira.
- A! Drogerian aitu ziñan gero, hola, tarteka?
- Baita ´re! Ahal nunian, e! Zegatikan izandu nittun seme asko. Eta, klaro, nahikua nun itxeko lanakin.
- Kontatu didate baita ere nola fabriketan-eta emakume askok egin dun lana bai hemen eta bai Lezotik-eta ere etorri izan dia fabriketa lanea. Ba, hoi, eskola bukatu eta geo, handik pixkatea, ba, fabriketan hasi han o hemen, eta batzuk ezkondu eta gero ere, ba, jarraitu zuten lanian fabriketan.
- Askok!
- Askok.
- Askok!
- [...] gero lege bat edo atera zun, Francon garaian atera zan legeren bate do, nun debekatu in zitzaien ezkondata zeuden emekumeei lanian jarraitzia. Zuk gogoratzen dezu hori?
- Ez, hortaz ez naiz gogoratzen ni. Aipu hortaz ez naiz gogoratzen ni. Eta esango dizut gehio. Nik ikusi dut, zea, fabrika "Arco iris"-o deitzen ziyotena , "Pavo Real" —que diga—, deitzen ziyoten fabrian, hor, emakumeak tintoreiya zela, lanak ziala, nere bizi guziyan izautu ditut emakumiak hor lanetan. Eta beste fabrika askotan... klaro, batzuek ez zian emakumeentzako moduko fabrikak, ez? O taillerrak edo tornilleiyak edo... Baiño Pekin-en bertan beti izautu ditut nik emakumeak. Beti. Pekin ere, osea, zen "tornillería" ta... osea, zen holako tresnak o gauzak, edo "baquelite"-ta izaten zian. Baiño emakume askok lan iten zuten hor.

42. Lantegietako gatazkak; manifestazioak

- **Erref:** ERR-003/048
- **Iraupena:** 0:04:00. **Hasi:** 02:05:29. **Bukatu:** 02:09:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

<p>Lantegietako gatazkak. Sindikatuek asanbladak, herriko plazan. Ekoizpena igotzeko planak. CNTko emakume bat buzo urdinarekin, ogiaren prezioa igo zutenean. UGT. Borrokak. Manifestazioak. Amnistiaren aldeko Gestorakoa izan zen.</p>

43. Etorkinak bertakotuta; Erreteria, herri bizia

- **Erref:** ERR-003/049
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 02:09:29. **Bukatu:** 02:12:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
- Politika » Jarrera politikoak
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

<p>Etorkin asko bertakotuta, manifestazioetan parte hartzen. Beste batzuk salatari lanetan. Gerra aurretik ere hainbat talde: batzokia, UGT, komunistak... Beti izan da herri bizia. ETA sortu zenean ere bai, mugimendua.</p>

44. Manifestazioak eta miaketak

- **Erref:** ERR-003/050
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 02:12:17. **Bukatu:** 02:13:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Boom industrialak
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

<p>Istilu handiak izaten ziren Erreterian. Polizia tiroka, jendea zapatak galduta... Teonean sartu zirenekoa. Etxez etxe miaketak, eta kalean ere bai. Barrikadak, askotan.</p>

45. Harremanak nola aldatu diren; txistulariak

- **Erref:** ERR-003/055
- **Iraupena:** 1:02:53. **Hasi:** 01:17:21. **Bukatu:** 02:20:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublikak
- Aisia » Kultura » Musika
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak

Laburpena:

<p>Lehen oso gutxi zirenez, zuzeneko harremana zegoen. Orain taldeak

egiten dira: ikastolakoak, elizkoiak... Nork bere elkarteak eta ospakizunak. Txistulariek bere kasa jotzen zuten gerra aurretik. Urtebetetzetan ere jotzen zuten.</p>

46. Gerra aurretik, euskara nagusi; orain, berriz...

- **Erref:** ERR-003/057
- **Iraupena:** 0:03:58. **Hasi:** 02:20:20. **Bukatu:** 02:24:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:

<p>Gerra aurrean euskara zen herriko hizkuntza nagusia baserrian nahiz kalean. Salamancako neskameak ere ikasi zuen. Gero ezin zen: kanpotik jende asko etorri zen eta euskara debekatua zegoen, gainera. Apaizgaiek ere ez zuten euskara ikasten. Orain, ikastolak egon arren, zaila da balantza orekatzea. Erdarara jotzeko joeraren zergatiak.</p>

47. Mahaia bedeinkatzeko, euskara

- **Erref:** ERR-003/059
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 02:26:32. **Bukatu:** 02:28:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Euskara bere hizkuntza da, erdara gehiago jakin arren. Mahaia bedeinkatzeko, euskaraz. Senide asko biltzen dira Gabonetan. Hamar seme-alaba ditu. Lehenengo laurak elkarren segidakoak.</p>

Transkripzioa

- Zuretzat ze izan da euskera?
- Nere hizkuntza, desde luego. Hori dudik gabe. Nere hizkuntza euskera da. Gehio dakit erdera, baiño nere hizkuntza euskera da, hori dudik gabe, gaiñea!
- Etxean jaso zenuna, ezta?
- Etxean jaso dutena eta etxean ibiltzen dutena nik denakin! Nik mahaia ez dakit bedeinkatzen ez baldin bada euskeraz! "Mahai honetan bildu geanak zeruko mahaian bildu gaitzala".
- Eta ohitura duzu.
- Ohitura.
- Hola iteko, bedeinkatzeko euskeraz mahaia.
- Hemen mahaia izugarriya jartzen dut eguarri jaietan-ta, famili guziyantzako. Hogeita hamar biltzen gea. Hiru mahai dia. Hor, mahaiak dia.
- Bai, beharko dituzu!
- Eta ni eseri arte eta bedeinkatu arte ez dia hasten. "Mahai honetan bildu gaituanak zeruko mahaian bildu gaitzala".
- Ohitura.

- Ohitura, euskeraz. Ttikiyakin, erdikuakin... Kataluñatikan etortzen dianak, haiek, batek badaki ondo; bestiak, gaztetxoena, ez horrenbeste. Baiñon...

- Zenbat seme-alaba izan dituzu?

- Hamar ditut.

- Hamar dituzu?

- Bai. Ditut, izandu ditut eta segitzen ditut, Jaunai eskerrak, izaten. Hamar bizi dia, bai.

- Hamar seme-alaba izan zenitun, e? Danak segidan?

- Segidan-segidan. Junio, julio, agosto, septiembre... Juniyua, juliyua, agostua ta irailla, segidakuak lau lehendabizikuak. Bai. Segida-segidan.

- Urtian bat?

- Urtian. Urtero-urtero. Ezkondu nitzan agostuan hogeita labian. Eta hurrengo urtian, ekaiñako azkenengo egunian, izandu nun lehenengoa; eta gero, hurrenguan bigarrena; hurrenguan hirugarrena, ta hurrenguan laugarrena.

48. Hiru haur etxean, besteak ospitalean jaioak

- **Erref:** ERR-003/061
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 02:28:43. **Bukatu:** 02:31:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Osasun-zentroak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Hamar seme-alabatatik hiru ikastolan ibili dira. Lehenengoak etxean izan zituen, gero ospitalean. 'Univín Previsora' aseguru. Quiron. San Ignacio klinika. Lehenengo erditzea oso gogorra, San Pedro egun batean. Emagina.</p>

49. Haurdunaldian, dieta

- **Erref:** ERR-003/062
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 02:31:29. **Bukatu:** 02:34:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Lanbideak » Neskameak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:

<p>Haurdunaldian ere joaten zen Albea medikuarengana. Gatzik gabeko dieta. Ekografiarik ez. Jaio arte ez zekiten sexua. Sehaskak eta arropak. Haurrak nola garbitzen zituen. Neskamea zuen, laguntzeko.</p>

50. Erditzea eta oilo salda

- **Erref:** ERR-003/063
- **Iraupena:** 0:03:51. **Hasi:** 02:34:00. **Bukatu:** 02:37:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:

<p>Komadrona beti ondoan, medikua bueltaka. Ur beroak prestatu. Ohean eduki zituen haurrak. Erditze denak ezberdinak dira. Bat hamar hilabeterekin jaio zen. Denbora askoan ohean. Oilo salda jaten. Gizonak oiloa.</p>

51. Bularra ematea; jaioberrien arropak

- **Erref:** ERR-003/064
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 02:37:51. **Bukatu:** 02:40:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

<p>Umeei bularra ematea zen normalena. Pixa oihalak, felpazkoak; "pikuak". Kamisetak etxean egiten zituen, jertseak ere bai.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-09-02

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com